

Yleisradion taloustoimittaja Seppo Konttinen tarkastelee kirjassaan Suomen 1990-luvun pankkikriisiä ja siihen liittyen erityisesti pankkitukea, jota hän kutsuu salaiseksi. Vaikka meillä onkin julkaistu useita kirjoja lamasta ja pankkikriisistä, tämä lienee ensimmäinen merkittävän kustantajan julkaisema kirja, jossa osaa pankkituesta luonnehditaan tällä tavoin. (Kirjan tärkeänä lähteenä on kuitenkin ollut Laman ja rahan pelurit -niminen omakustanne, jossa salainen pankkituki on keskeisessä roolissa). Mitä Konttinen tarkoittaa salaisella pankkituella?

Pankkikriisin aikana käydyssä talouspoliittisessa keskustelussa puhuttiin sekä julkisesta pankkituesta että piilopankkituesta. Julkisesta pankkituesta oli helppo puhua miljardinkin markan tarkkuudella, mutta piilopankkituen luonnehtiminen oli epämääräisempää. Piilopankkituen syntyminen kuitenkin liittyi pankkikriisiin yhteen keskeiseen vaiheeseen eli Suomen Säästöpankin (SSP) pilkkomiseen neljän liikepankin kesken ja sen seurauksiin.

Esko Ahon hallituksen julkistettua SSP:n pilkkomispäätöksen lokakuussa 1993 se joutui jo parin viikon kuluttua puolustamaan päätöstä eduskunnan välikysymyskeskustelussa. Oppositio-puolueiden edustajat arvostelivat hallitusta muun muassa siitä, että kaup-pahinnan alhaisuuden takia valtio eli veronmaksajat maksaa liikepankeille julkisen tuen lisäksi piilotukea.

Jo tuolloin keskustelussa oli esillä myös se piilotuen muoto, jota Konttinen luonnehtii kirjassaan salaiseksi: Vihreiden kansanedustaja Paa-vo Nikula valitti sitä, että hallitus oli päättänyt pitää pilkkomispäätöksen yksityiskohdat sisältäneen SSP:n luovutus-sopimuksen salaisena viisi vuot-

Seppo Konttinen: Salainen pankkituki: kuinka velallista kyykytettiin

Helsinki: Tammi, 2007, 234 s.

Pekka Sauramo
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
pekka.sauramo@labour.fi

ta. Hän epäili, että ostajapankit (KOP, SYP, Postipankki ja Osuuspankit) siirtäisivät omaisuudenhoitoyhtiö Arsenaliin myös omia roskalainojaan.

Näin kävi. Konttisen kirjasta voi lukea, miten se tehtiin. Vaikka säästöpankkiryhmä käytti valtaosan julkisesta pankkituesta, piilopankkituki, salainen mukaan luettuna, muuttaa vertailuasetelman kokonaan. Vahvistaessaan pilkkojapankkien taseita ja parantaessaan niiden kannattavuutta operaatio hyödytti merkittävästi pilkkojapankkien omistajia. Tämä näkyi muun muassa pankkiosakkeiden arvonnousuna. Konttisen mukaan pankkikriisin aikana Suomen poliittinen eliitti viime kädessä turvasi pilkkojapankkien omistajien edut. Vaikka keskeisiä päätöksiä puolustettiinkin pitämällä niitä ainoina vaihtoehtoina, kansainväliset esimerkit osoittavat, että muitakin vaihtoehtoja olisi ollut. Ei kansantalouden – eikä myöskään kansan talouden – etu vaatinut näiden omistajien edun turvaamista.

Vaikka Konttisen kirja onkin ensisijaisesti kirja pankkikriisistä, sitä voi pitää myös kuvauksena suomalaisen parlamentaarisen demokratian tilasta 1990-luvun alkuvuosina. Kuva on lohduton. Talouselämän eliitin ote poliittisista päättäjistä ja myös virkamiehistä

oli luja, eikä olemassa olevaa lainsäädäntöäkään aina kunnioitettu. Lopputulos prosessista oli omaisuuk-sien uusjako, jota Konttinen luonnehtii Suomen taloushistorian suurimmaksi.

Arviota ei ole helppo osoittaa vääräksi. Lopputulosta voi pitää myös taloushistoriamme suurimpana sosialisointiprosessina, jonka kuluessa ei kuitenkaan sosialisoitu yksityistä omaisuutta vaan jälkikäteen yksityisen omaisuuden lisäämishaluun liittyvää yrittäjäriskiä.

Kirjansa loppuosassa Konttinen tarkastelee myös nykypäivää. Pankkituen yksityiskohtaisen käsittelyn jälkeen loppuosa jää liian irralliseksi osaksi kokonaisuutta, vaikka esimerkiksi talouden ylivallan tarkastelu yhdistääkin osia toisiinsa.

Vaikka pankkikriisistä on kirjoitettu useita kirjoja, salaisen pankkituen käsittely on hyvä syy kirjoittaa uusi kirja. Kirjan keskeisenä ansiona voi salaisen pankkituen tarkastelun ohella pitää taloudellisen ja poliittisen eliittimme suostutteluvoimaista ja häpeilemätöntä arvostelua. Se kuuluu hyvin toimivaan demokratiaan. Siksi on hyvä, että Konttisen kirjan kaltaisia kirjoja kirjoitetaan ja että niitä julkaistaan. Huuto-merkkisarjan uudelleen käynnistäminen oli Tammelta hyvä oivallus. ■